

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

Lenin Műveinek 28. kötete

Azok a munkák, amelyeket Lenin Műveinek 28. kötete tartalmaz, az 1918. július és 1919. március közötti időszakból származnak, tehát éppen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom egy hősi korszakának, a fiatal szovjet hatalom megvédéséért folytatott legendás harcok első szakaszának viszonyait tükrözik. A világ imperialista hatalmai, előbb a német, majd az amerikai és angol imperialisták vezetésével dühös fenevadak módjára támadtak a Szovjetunióra. Trockijék, Zinovjevék meg Buharinék közvetlenül közreműködtek a fegyveres intervenció előkészítésénél. A munkásáruelő szociáldemokrácia ideológiailag támogatta. Ilyenformán a nép ellenségeinek széles reakciós egységfrontja jött létre, amelynek visszaverése és szétzúzása a szovjet ország népétől ereje végső megfeszítését követelte.

Lenin mindenekelől a szovjet népre támadt egyesült belső és külső összreakció ideológiáját zúzta szét. Mint manapság általában a béke és demokrácia táborát, akkor a világ első igazi demokráciáját, a szovjet demokráciát a demokratikus szabadságjogok megsemmisítésével vádolták. Lenin: *»A proletárforradalom és a renegát Kautsky«* c. alapvető művében, *»A demokráciáról és a diktatúráról«*, *»Levél Európa és Amerika munkásaihoz«*, *»Amit kiívtunk és írásba foglaltunk«* című cikkeiben és sok beszédében halomra döntötte ezeket a vádakat. Nagyszabású elméleti fejtegetések keretében lerántotta a leplet a burzsoa demokráciáról. Kimutatta egész rothadtságát, hazugságát, népelenségét. Látnoki erővel vázolta fel a burzsoa demokrácia fokozatos átnövését a nyílt diktatúrába az osztályharc kiéleződése idején, amit a történelem Németországban és Olaszországban olyan tragikusán igazolt, ma pedig az Egyesült Államok és más burzsoa országok fokozatos fasizálása oly meggyőzően igazol. Bebizonyította, hogy a proletárdemokrácia, amely a legteljesebb szabadságot biztosítja a dolgozók számára — *»milliószor demokratikusabb a legdemokratikusabb burzsoa köztársaságnál«*.

Ugyanakkor Lenin ismételten kipellengérezte a jobboldali szociáldemokráciát, ezt *»a burzsoázia szolgálatában álló, megvételre méltó árulóká vált«* bandát, s ugyan-csak felvázolta egész további *»fejlődését«* a burzsoa érdekek nyílt kiszolgálójának, minden haladó gondolat nyílt ellenségének aljas szerepéig. Ma, amikor a szociáldemokrácia az imperialista háborús gyújtogatók élosahosává vált, Lenin e fejtegetései különösen eleven erővel hatnak.

Lenin Művei 28. kötetében számos olyan munkát találunk, amelyekben igazi mi-voltában mutatja be az amerikai imperialistákat, e *»modern rabszolgatartókat«*. *»Levél az amerikai munkásokhoz«* c. írásában és más munkákban, mintha csak ma írta volna, rámutat arra, hogyan igazza le az amerikai monopóliókat az országokat, amelyekbe gazdasági segítség ürügyén behatol. Egyben azt is megjósolja, hogy az amerikai imperialisták, esztelen hatalmi örületükben *»ugyanolyan gyorsan, sőt, talán még gyorsabban közelednek ahhoz a véghez, amelyhez olyan sikeresen eljutott a német imperializmus«*.

Lenin az imperializmusnak és szociáldemokrata csatlósainak teleplezésével párhuzamosan ériasi munkát fejtett ki a proletár államhatalom erősítése, a Vörös Hadsereg kiépítése, a milliós tömegek harcra mozgósítása érdekében.

Lenin bölcsen gondoskodott a munkás-paraszt szövetség további megszilárdításáról és kiegészítéséről is. *»Pityirin Szorokin értékes beismerései«* c. cikkében először vetette fel azt a gondolatot, hogy *»megegyezésre kell jutni a középparaszttal — egyetlen pillanatra sem mondvá le a kulák elleni harcról és szilárdan csak a szegényparasztságra támaszkodva«*. Mint tudjuk, ez a hármasszó a mi országunkban is biztos vezérfonalat jelentett a munkás-paraszt szövetségnek, a proletárdiktatúra alapjának megszilárdításához.

A kötetben található több dokumentumból megkapó erővel domborodik ki Lenin és Sztálin szoros fegyverbarátsága a Szovjetunió harcának ebben az időszakában. Más munkák Leninnek a kommunista világmozgalom érdekében kifejtett nagyarányú tevékenységére világítanak rá. Egész sor munka foglalkozik a szocialista építés, a földtársas megművelésére való áttérés előkészítését szolgáló rendszabályok, a szervezetek, a saakszervezetek, az új munkafegyelem stb. kérdésével.

Egészen vége a 28. kötet, ugyanúgy, mint Lenin Művei minden kötete, a marxista-leninista ismeretek valóságos enciklopédiája. Elmélyült tanulmányozása fontos eszköze elméleti színvonalunk további emelésének.

F. J.

A szovjet hazafiságról

Szikra

Fenti címen a Szikra kiadásában most megjelent tíz cikkből álló gyűjtemény igen sokoldalúan világítja meg a szovjet hazafiság fogalmát.

A kötetből átfogó képet nyerünk a szovjet hazafiság fejlődéséről a Nagy Októberi Forradalomtól egészen napjainkig. Látnuk belőle, hogy a szovjet hazafiság lényegénél fogva más, magasabb típusú hazafiság, mint amelyet a népek az eddigi történelem folyamán valaha is ismertek. A szovjet hazafiság kifejezi azt az odaadást és szeretetet, amelyet a szovjet emberek a nagy bolsevik párt és saját szocialista államuk iránt éreznek. Ez a szeretet forrasztotta szoros közösségbe a Szovjetunió munkásait, parasztjait és értelmiségét.

»És éppen ennek a közösségnek alapján — írja Sztálin elvtárs — bontakoznak ki olyan hajtóerők, amelynek: a szovjet társadalom erköcsi-politikai egysége, a Szovjetunió népeinek barátsága, a szovjet hazafiság.

Ezek az új hajtóerők, amelyek csak kizsákmányolástól mentes társadalomban bontakoznak ki, kölcsönösen feltételezik és kiegészítik egymást.

A könyv érdeme éppen az, hogy az egyes cikkeiben más-más szempontból mutatja be, milyen szerepe volt a szovjet hazafiságnak — e fontos hajtóerőnek — a szocializmus országa történelmének egyes döntő szakaszaiban, így az intervenció harcok idején, a szocializmus építése során, a Nagy Honvédő Háborúban stb. Megmutatja egyben azt is, hogy mi a szovjet hazafiság legfőbb tartalma ma: a béke megvédése és a kommunizmus építése.

D. J. Csesznokov cikke: »A marxizmus-leninizmus a hazáról és a hazafiságról«, színes példákkal teszi érthetővé Marx, Engels, Lenin és Sztálin tanításait a hazafiságról. »A múltban nem volt hazánk — tanítja Sztálin elvtárs — és nem is lehetett, De most, hogy megdöntöttük a kapitalizmust és a hatalom a mi kezünkben, a nép kezében van, most van hazánk és védeni fogjuk függetlenségét.«

G. E. Glezerman cikke: »A bolsevik párt a szovjet hazafiság lelkesítője és nevelője« címen azzal a hatalmas eszmei munkával ismertet meg, amellyel a párt kialakította a szovjet hazafiak új szellemi arculatát, a szocialista forradalom egyik legfontosabb vívmányát, amelyet Kallinyin elvtárs így jellemez: »Nem p'atonikus szeretetről beszélnek, hanem sarkalló, aktív, szenvedélyes, megtörhetetlen szeretetről, amely nem ismer kíméletet az ellenséggel szemben, amely a hazáért nem riad vissza semmiféle áldozattól.«

N. V. Vasziljev »A szovjet hazafiság — a szocialista társadalom fejlődésének hajtóereje« és G. V. Tyerjajev »A szovjet hazafiság és a szocialista munkaverseny« című cikkeikben a munkához való új viszonyt és azt a hatalmas felszabadult alkotó erőt mutatják be számos gyakorlati példán, amelyek forrása a társadalmi és egyéni érdek megbontathatatlan egysége a szocialista társadalomban. Ezek a cikkek igen tanulságosak többi között olyanoknak, akik a munkaverseny szervezésével foglalkoznak.

N. J. Matyuskin cikke »A szovjet hazafiság és a Szovjetunió népeinek barátsága« mindenekelőtt Sztálin elvtársnak a nemzeti kérdésről írt munkáit dolgozza fel és élesen szembeállítja a burzsoa nacionalizmussal és sovinizmussal az igazi hazafiságot és a proletár internacionalizmust.

Értelmiségiek számára különös jelentősége van Sz. M. Kovaljov »A szovjet nemzeti büszkeség és harc a burzsoa külföld előtti hajbókolás ellen«, Sz. I. Vavilov: »A szovjet tudós méltósága és becsülete«, továbbá Sz. L. Tyiltarenko »A szovjet hazafiság a burzsoa kozmopolitizmus ellen« című cikkeiknek, amelyek egészen újszerű és harcos módon lepezik le az imperialista ideológiai támadás lényegét. Rámutatnak a tudósok és művészek feladataira, arra, hogy e nétegeknek hogyan kell küzdeni az ilyen ellenséges elméletek mindenfajta megnyilvánulása — a nacionalizmus, a sovinizmus, a fajelmélet, a dekadens nyugati művészeti irányzatok stb. — ellen.

Ma, amikor pártunk egyik központi célkitűzése tudatossá tenni a szocialista hazaszeretet mély értelmét, ez a könyv — amelyet a marxizmus-leninizmus klasszikusaiból vett számos idézet tesz különösen értékesé — valóban hézaggótló. Egy-egy cikke, témakör szerint jól megválasztva, fontos oktatási segédanyagul szolgálhat.

Mindenekelőtt azonban nevelő hatását kell hangsúlyozni. Ezeknek a cikkeknak a tanulmányozása nem csak azzal ismertet meg, hogy a szovjet emberek milyen forrón szeretik hazájukat, hanem bennünket is hozzásegít ahhoz, hogy méltókká váljunk az »új rohambrigád« megtisztelő címre. Ennek a könyvnek a tanúságait elmélyítik bennünk a saját hazánk iránti szeretetet és ugyanakkor elméleteinkbe vésik, hogy milyen hálával és szeretettel tartozunk felszabadítóinknak, mindnyájunk nagy szocialista hazájának, a Szovjetunióknak.

REMSEY SANDORNE

dóbb élményt szerzünk az est hallgatóinak. Az előadás szervezésébe vonjuk be a Magyar Irodalomtörténeti Társaságot is, ahonnan nemcsak hasznos szakmai tanácsokat, de szakképzett irodalomtörténész-előadókat is kaphatunk. Fontos, hogy az előadás és az előadást kísérő műsor József Attila költészetének egész gazdagságát érzékeltesse. Iktassunk a műsorba egy-egy verset József Attila szerelmes verseinek legjavából (*Oda, Mikor az utcán átment a kedves, Flóra-versek* stb.), és az olyanfajta versekről se feledkezzünk meg, mint az *Altató*, *A kanász*, vagy a *Fiatal asszonyok éneke*, stb., stb. Az előadás utaljon a legmagyobb József Attila-versek keletkezésének legfontosabb adataira, pl. a *Lebukott* c. versnél arra, hogy a vers keletkezése kapcsolatban van a kommunista mártírok elítéltetésekor indított mozgalommal, hogy a *Tiszta szívvel* c. versének megjelenése miatt tanácsolták el a szegedi egyetemről stb., stb. Fontos az is, hogy a József Attila-esteken kívül legharcosabb verseinek mozgósító erejét mozgalmi ünnepélyeken, politikai gyűléseken is felhasználjuk.

A jól megszervezett József Attila-előadás után az olvasók fokozott érdeklődéssel fogják keresni a József Attila-könyveket. Első József Attila-könyvként a Magyar Klaszszikusok sorozat most megjelent József Attila-kötetét ajánljuk az olvasóknak. (*József Attila válogatott művei. Sajtó alá rendezte és bevezette Szabolcsi Miklós, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1952.*) A kötet, József Attila költészetéből igen gazdag, bőséges válogatást ad. Az 1927-ig, tehát József Attila 22 éves koráig írt versei közül csak a legjellegzetesebbeket vették föl a kötetbe, így az olvasónak nem kell a könyv elején fárasztó olvasással átrágnia magát a költő fiatalkori zsenjein. József Attila legértékesebb műfordításai is (*Tidman úr, Villon, Rimbaud, Majakovszkij, Jeszenyin, Bezuű, Hora, Wolker, Cosbuc*) megtalálhatók a könyvben. A kötet legérdekesebb újdonsága, hogy József Attila prózájából is bemutat több — az olvasóközönség által eddig alig ismert — értékes darabot. A prózai írások között megtalálható a Csozogi suszterről szóló szép novella, továbbá Pintér Jenő irodalomtörténetéről, Kosztolányi, Kassák, és Mécs László költészetéről szóló polémikus kritikák, egy verstani dolgozattöredék és József Attila megragadó szépségű rövid önéletrajza, a korábbi kötetekből is ismert *Curriculum vitae*. A kötet előszava részletesen ismerteti József Attila pályáját. Ezzel a könyvvel egyidejűleg adhatjuk az olvasó kezébe József Jolánnak József Attiláról írt életrajzát.

Külön fel kell hívunk a figyelmet József Attila *Összes műveinek* szintén az elmúlt napokban megjelent nagyszerű kritikai kiadására. (*József Attila összes művei I. Versek 1922—1928., II. Versek 1929—1937. Zsengék, Töredékek, Rögtönzések. — Sajtó alá rendezte Waldapfel József és Szabolcsi Miklós, Akadémiai Kiadó 1952.*) Két vastkos kötetben adták közre a kiadvány sajtó alá rendezői József Attila verseinek a mai napig feltárt legteljesebb gyűjteményét. A kötetben számos eddig teljesen kiadatlan József Attila-vers is található. A kötetek végére gazdag és rendkívül értékes jegyzetanyagot illesztettek, amelyben minden József Attila-vers, minden fellelhető szövegváltozata fel van tüntetve. Pontos adatok tájékoztatnak a versek eredeti forrásáról, a kéziratok, illetve gépiratok, továbbá az első megjelenésük időpontjáról és körülményeiről. A jegyzetek bármennyire is kerülnek minden felesleges szót, a különböző variánsok és a tömör megjegyzések József Attila költészetének a műhelyébe vezetik be az olvasót és sok vonatkozásban egy egész korszak irodalomtörténetéhez is fontos adatokat nyújtanak. Milyen jellemző pl., hogy József Attila verseinek jelentős hányada ismeretlen vidéki lapokban, vagy az első számon túl alig jutó mozgalmi rölapokban és elsüllyedt folyóiratokban jelent meg először. Például a *Megfáradt ember*, a MA ESTE c., a *Tiszta szívvel*, a SZEGED c., a *Munkások*, a SZÁBADON, a *Falu*, a KERÉKASZTAL c. lapokban, a *Bellehemi királyok* a LANTOS MAGAZIN-ban, az *Eszmélet* a hódmezővásárhelyi HETIVÁSAR-ban jelent meg először.

Igen nehéz munka volt a versek időrendjének a lehető legpontosabb összeállítása is. A versek új kronologikus sorrendje jelentős mértékben megváltoztatja az eddigi József Attila-kötetektől kikövetkeztethető keletkezési sorrendet. Ez a kötet ad először hű képet József Attila pályájáról, költői fejlődéséről. A szerkesztők a gyűjtés munkájába bevonták József Attila hozzátartozóit, barátait, és ismerőseit és ezek feljegyzéseit, visszaemlékezéseit is felhasználták, mindennél a legpontosabb filológiai hitelességre törekedve. A munkába bekapcsolódtak a József Attila Múzeum munkatársai is. A két kötet képanyaga külön értékes gyűjtemény. József Attila több, eddig ismeretlen fényképén kívül, több nagy József Attila-vers eredeti kéziratának, vagy a költő kézírásával javított gépiratának fényképét is megtaláljuk a kötetekben.

Az új József Attila-kiadvány új irodalomtörténetünk egyik legértékesebb alkotása. Nemcsak József Attila műveinek, hanem egyben a XX. századi magyar költészetünknek is első kritikai kiadása. A két sajtó alá rendező vezetésével egész munkaközösség dolgozott együtt a kötet anyagának összeállításán és tudományosan pontoságú rendezésén: a legkiválóbb magyarszakos tanárjelöltek lelkes csoportja. Ilyen vonatkozásban is úttörő vállalkozás eredménye József Attila műveinek kritikai kiadása.

VARGHA KALMAN

Két választás Magyarországon

Mikszáth Kálmánnak egyik legizgalmasabb könyvét: Katángthy Menyhért két megválasztását, a borontói és körtevesi csinyt most, *mint dokumentációs anyagot vetlük kézbe az egykori magyar választások természetrajzát tanulmányozva.* Milyenek is voltak a magyar »népakarat« egykori megnyilvánulásai, a kiegyezés korának a századvégnek magyar választásai, — erre a kérdésre találunk benne választ. Nem tudós, szociológiai értekezés alakjában, hanem egy nagy elbeszélő, konkrét, átható ábrázolásával.

Igaz, Mikszáth itt is, mint igen sokhelyütt művészetében, annyi mosolyt vegyít a felháborodásba, hogy gogolyi, vagy szaltikov-csedrini maró, átható szatíra helyett megveszteget humorával.

De a liberális illúziók, a feudó-kapitalista Magyarország bűnei, köztük a magyar népre ötvenként, mint erkölcsi jégverés, lezuhogó választások, igazi lényegükben állannak előtte. Mikszáth liberalizmusába jó adag, részben titkolt forradalmi demokratizmus vegyült és ez választotta el kortársaitól: megrendítő pontossággal látta a végzetes bűnököt.

Vannak művei, amelyekben a társadalomkritikai vonások mind erősebben előre törnek. A katángthyádákban azonban, miközben ostromozza a gentry svihákat, a magyar Gascogne, Sáros megye, szélhámos fiát, olykor mélyzón el is gyönyörködik benne. De két választási fortélyának elbeszélése, melyekben a tendenciát mindig a művészetben oldja fel, így is utóérhetetlen virtuozitással megírt dokumentum

Vádirata a felszabadulásig érvényben lévő választási rendszerünknek, az intézményes nemzet- és néprontásnak, a magyar nép nem is halk lealjai ásának. Leleplezi ezt a választásnck» nevezett tragikomédia-sorozatot. »Választottak« itt etetéssel, itatással, vesztegetéssel, csendőrszuronnal, »választottak« a magyar nép politikai akaratának teljes és tökéletes meghamisításával, sőt meggyilkolásával. S így tartottak fenn egy korrupt, hitvány, feudókapitalista rendszer, melyben sem a mult meghalni, sem a jövő megszüetni nem tudott, s maszlagozták, vonszolták sirja szélére a magyar népet, két világháború szentségtelen tömegmészárlásába.

Már reformkorszakunkban Eötvös József: *A falu jegyzőjé-től Arany János: Elvesztelt alkotmány-án* és hogy egy kisebbet is említsünk, Nagy Ignác: *Olmos botok-ján* át, egész Jókai a forradalom után írt, de a reformkorban játszódó megrázó választási képéig a Kárpáthy Zoltánban több és méltó elődje is van Mikszáth e művének. Mindegyik a maga módján ugyanazt panaszoja.

Mikszáth Jókait kiábrándultabban, a magyar anekdótát epikumná nöftetve íratja. Katángthy Menyhért két megválasztásánál *belülről, a hatalom oldaláról nézve és kívülről, a nép köréből szemlélve egyaránt mesteri megvilágításban látatja a választási rendszert,* melyben a borontói esetben egyetlen ember iránt érzett közületi elegendő, hogy az általa színlag ellenzett jelöltet mandátumhoz segítse. A második esetben pedig a helyi polgármester Minka lányának kezével jár együtt a mandátum, melyet elvesztve, az addig már-már győztes jelölt kénytelen mandátumát Katángthynak átengedni. De igazi ereje a szatirikus vigjátékba illő részletekben van a műnek, ahogy a mandátum sorsa már Budapesten a miniszterelnök előtt, a klubban eldől, ahogy a választási csiny stratégiáját egy szálló külfönszobájában a főispán, a polgármester és Katángthy kifőzi, ahogy először a polgármester újabb jelölési komédiát játszik saját jelöltésével, hogy azután a mandátumot végleg átjátssza Katángthy kezére.

Vakulj magyar! — ha nem is mondják, minden lépésükkel ezt teszik a választásoknál a nép sorsát intéző urak, osztálydekből, kikikérből, pajtasságból. Az urak az előlérben egymásnak adják a labdát és a háttérben ott áll, mint a görög tragédiák kórusa, a nép, s néha csak még megrázóbb hatású sorsának rajza azáltal, hogy nem is érzi annak végzetes sötétségét. Atkozott társadalom, melyben a vakok nyáját egy maroknyi svihák és gazember vezette.

Mikszáthtal népi demokráciánk visszanyúl egyik legnagyobb irodalmi erőtartalékához, a feudókapitalizmus nagy vádlójához és leleplezőjéhez. A magyar haladás pedagógusának és pszichológiájának egyébként is jellemző tulajdonsága, hogy az önvád, korholás, szatíra jelentős szerepet játszik benne. Mikszáth tudta, hogy a dunaparti fényes palotának kapuján hasztalan dörömbölnek a megoldatlan magyar problémák, hogy a millenáris görögútú mögött ott tátong a nagy sir, a költő rettenetes látomása. A századvég haló fia fülebe már ekkor a *»végzet szél fútyult«,* a végzetes kasza suhogása hallatszot. Ezért járja át Katángthy Menyhért történeteinek és leveleinek derűjét az a gúny, mely *»gyakran csak könnyek árja, a szíbe fojtva s ott mérgeze vállta.«* S ezért halnak ma is ránk szívig ható eleven erővel járva át az olvasót ezek a történetek, egy letűnt, s örökre visszahozhatatlan multból.

KATONA JENŐ

Alekszej Tolsztoj:

EMIGRÁNSOK

Uj Magyar Könyvkiadó

»A regény eseményei történelmi tények, a stockholmi gyilkosságok részvevőinek neve valódi... a többi szereplőt és jelenetet a lehetőség szerint okmányok, szóbeli elbeszélések és személyes megfigyelések nyomán alakítottam ki« — írja A. Tolsztoj a könyv rövid bevezetőjében. A regény azonban több, mint riport, több, mint amit az író ígér. Az orosz emigránsok egy csoportjának működését írja le az Októberi Forradalom utáni időkben, attól kezdve, hogy a »Szent Oroszországot« emlegetik, sebeiket mutatják a világnak és elképesztik fényűzésükkel az európai nagyvárosokat, keresztes háborút követően indítani a fiatal szovjet hatalom ellen, a »keresztény civilizáció védelmében« — miközben elvesztett, kizsákmányolással szerzett vagyonuk visszaszerzésére spekulálnak s ennek érdekében imperialista hatalmak hazaáruló ügynökeivé szegődnek, egészen addig, amíg a forradalom győztes előrehaladása következtében oroszországi részvényeik értéküket veszítik és ők odáig ajjasodnak, hogy gyilkosnak; tettüket politikai gyilkosságnak nevezik, valójában azonban már csak ékszerekért és pénzért ölnek.

Ez a történet nemcsak arra ad alkalmat Tolsztojnak, hogy bemutassa az emigráció és a nemzetközi tőkésérdekeltségek kapcsolatát, hanem a feudális-polgári emigránsnak, mint a legzüllöttebb emberfajtának ábrázolására is. Iszonytató a kép, amelyet azokról fest, akik életüket a forradalom, a nép ügyének bukására tették fel. Iassan kivész belőlük minden emberi érzés, csak bosszúszomj, beteges élvezethajhászás, hatalvágy, ernyedség tölti el őket. Gyűlölik az egész világot, egymást is. Segíteni rajtuk nem lehet, akár Európa legpazarabb szállóiban laknak, akár bordélyházban, mert életük üres, erkölcsi alapja nincs. S ezzel nyújt többet Tolsztoj, mint az emigráció lelkiállapotának, »szellemének« ábrázolását: ez már a polgári életforma halálós betegségének diagnózisa; ez az elkerülhetetlen sorsa annak az osztálynak, amelynek már semmi köze az emberiség nagy ügyeihez, a haladáshoz. Néhány nagyon üres, eleven képen ábrázolja a másikat, épülő új világot, a pétervári forradalmár munkások hősi harcat az ellenség és a kezdeti nehézségek ellen. Egy Oroszországba szökött svéd újságíró sorsában pedig azt mutatja be, hogy az értelmiség számára is van menekülő és a pokolból, ha a nép ügyét magáévá teszi.

Ez az igazság Tolsztoj írásában annát meggyőzőbb, mivel maga az író is ez utóbbi utat választotta, hátat fordítva a haláltáncozó járó burzsoa társadalomnak.

A kitűnő regényt Devecseriné Guthi Erzsébet fordította le igen gondosan.

Lékai Ottó

Siskov:

ZORD-FOLYO

Uj Magyar Könyvkiadó

»A jogfosztottság, erőszak, barbárság, a dolgozók kifosztottsága mindez el van átkozva ebben a regényben« — írja Siskov 1933-ban, mikor befejezte művét.

A »Zord folyó« az orosz kapitalizmus fejlődésének és alkonyának nagy regénye.

A könyv főalakja Prohor Petrovics Gromov, szibériai gyáros, bányatulajdonos és nagykereskedő, a tajga meghódítója. Élet és halál ura, Szibéria gazdája. Nagypapja rablógyilkos, szegény aranyásokat épp úgy megöl néhány uncia aranyukért, mint a kereskedőket ezreseikért. Gromov apja kapzsi és kegyetlen nagykereskedő, ő sem funnyás az eszközökre, amellyel örökségét gyarapítja. Az ifjú Gromov modernizálja és törvényesíti elődeinek pénzszerzési módszereit, hatalmas gyárakat, bányákat létesít, ahol ezerszám dolgoztatja a munkásokat az állatnál is rosszabb körülmények között. Mindent és mindenkit félrelök érvényesülése útjából. Szeretőjét megöli, már-már elítélik, de a gyilkosságot sikerül ráfognia leghűségesebb szolgájára, aki már többször megmentette az életét. Apját örültek közé záratja. Aranyat mos, vasat, szenet, grafitot bányász, erdőt irt, vasutat épít, gépet gyárt, mindezt persze rabszolgák kezeivel. Nem ismer erkölcsöt, emberességet, félredobja a családját is ez az eszelős hódító. Egy elve van: »a munkásoknak minimumot kell adni, de ők ők a maximumot kell követelnik« Csak így lehet leigázni az egész tajgát, az egész világot. Prohor Gromov a kegyetlen ázsiai gyáros nagyszerűen jellemzett típusa az orosz kapitalizmusnak. Mellette kitűnően sikerült típusok sokaságával mutatja be az író a legszűkebb rendszer, az orosz feudálkapitalizmus gazdasági gépezetét.

A történelem, a társadalom fejlődésének törvényei feltartóztathatatlanok és eljutnak Szibéria vidékeire is. A Gromov-rezidencia végletekig kiszípolozott munkásai mozgolódnak kezdenek s az elvakult, de félelemtől remegő gyáros lemeszáróztatja a jogait követelő munkások csapatát. Am Prohor Gromov mégsem hódítja meg a világot. Gyilkosságainak emléke egyre gyakrabban kísérti, morfiummal, kokainnal és vodkával tönkretett idegrendszere felmondja a szolgálatot, elméje elborul. Hátán ugyanaz az

ostor csattog, amellyel ő maga is szerezte vagyonát: a megvesztegetések és cselszövések egyik üzemét a másik után szedik el. A kapitalizmus molochja elnyeli: az erősebb felfalja a gyengébbet.

A könyv első lapján a regény mottójaként Sztálin elvtárs néhány szava áll. 1927-ben a lénai vérfürdő áldozataira emlékezve üzent a szibériai munkásokhoz. Ez üzenetben többek között ez olvasható: »... a bodajói munkások egyetlen csepp vére sem hullott hiába, mert a proletariátus ellenségeit elérte a bosszú karja, a proletariátus pedig kivonta rajtuk győzelmét.«

Siskov könyve, emléket állít a cári abszolutizmus szibériai áldozatainak. A »Zord jolyók« méltán sorolhatjuk a szovjet irodalom legjobb alkotásai közé.

Szólósy Klára egyszerű fordítása jól tolmácsolja az író művészetének legsajátosabb jellemzőit is (az, hogy tizenöt évig írta Siskov ezt a könyvet, észrevehető a könyv második részének csiszolódottabb, egyszerűbb stílusán és mesteribb kompozícióján).

Szücs Andor

A. Tvardovszkij:

VASZILIJ TYORKIN

Új Magyar Könyvkiadó

Kardos László nagyszerű fordításában nemrégien jelent meg Tvardovszkij Sztálin-díjas elbeszélő költeménye. A mű szerzője a szovjet költészet egyik legnagyobb alakja, többszörös Sztálin-díjas. A szovjet kor szak nevelte emberré és költővé, s az új életre kelő szovjet falu adta első élményeit. Első lépéseit Iszakovszkij egyengeti. Költészetében jótékony hatása mindmáig érezhető. Ez a költemény, amely most nálunk is százezrekre nevel majd, a Nagy Honvédő Háború idején folytatásokban jelent meg a szovjet lapokban. Főhőse Vaszilij Tyorkin, egy egyszerű szovjet paraszt, aki nem kiemelkedő történelmi alak, mégis tetteivel, egész egyéniségével, hű képviselője a szovjet embernek. Így jellemzi őt a költő:

Nem mesék víg óriása
Ez a vitéz, szentigaz —
Szürke harcos, bárki lássa,
Mindönk mindennapi mása,
Kinek olykor félsz a társa,
Hogyha józan. És ez az.
De ameddig szíve dobban,
Szó halálról ninosen itt,
Hű a vészben, víg a gondban,
Tyorkin él, a mindehít!

Igazi rokonzenves, népi alak ez a Tyorkin! Humora, jókedéye, sohasem hagyja el, olyan ember ő, aki már pusztá jelen-

létével is kedvre deríti társait Roppant életerő dolgozik benne, s ehhez az élet-erőhöz tudatosság, hősi elszántság járul. Ezért tud bátran, példamutatóan harcolni, s ezért tud bármilyen nehéz helyzetben is helyállni. Amikor a szovjet harcosok folytatásokban olvasták a művet, nem hitték, hogy Vaszilij Tyorkin költött alak. Annyira barátjuknak érezték, hogy leveleikkel, tanácsaikkal, szerencsekívánataikkal halmozták el. Ennek nem lehet más magyarázata, mint az, hogy Vaszilij Tyorkin számukra nem egyszerűen egy érdekes, kalandos, humoros olvasmányt jelentett, hanem élményt, erőadó, jellemnevelő, bátorító példát.

Ma a Szovjetunióban kevés népszerűbb könyv van, mint éppen a Vaszilij Tyorkin. Nagy öröm számunkra, hogy most a magyar dolgozók közkincsévé is válhat.

I. J.

Berjozko:

BÉKES VÁROS

Új Magyar Könyvkiadó

A regénynek a címe után ítélve a békeidők valamilyen nyugodt városát kellene bemutatnia. Pedig éppen ellenkezőleg, a könyv egy élet-halál harcban álló várost ábrázol, s nem a békeidőkbe, hanem a második világháború legtombolóbb szakaszába vezet el az olvasót. A cselekmény 1941 őszén játszódik, tehát akkor, amikor a hitleri hadsereg már előzönlötte a Szovjetunió hatalmas területeit és újabb és újabb dátumokat igérve készül a moszkvai bevonulásra. A város, amelyről Berjozko ír, Moszkva és a német csapatok között fekszik, a szovjet fővárosba rajta keresztül juthatnának csak el a fasizta csapatok.

A regény tehát nem az emberek békés foglalatosságairól szól, hanem arról, hogyan teljesítik a sztálini parancsot: egyetlen lépéssel sem engedni tovább az ellenséget! Bátor harcosok egész sora jelenik meg az olvasó előtt, kemény férfiakkal és hőselkü asszonyokkal találkozunk, iskolai tanulókat a felderítő munka nehéz mesterségével felcserélő fiatalok és a nyugállományból újra lelkesen munkába álló öregek nagyszerű tettei bizonyítják, hogy ott van az első sorokban, frontvonalba állt az egész város. A harc tüze ragad magával minden becsületes embert. Fegyvert fognak, s aki ezt már nem teheti, az fegyvert készít, aknavetőt a katonáknak. Lövészárkok csúfítják el, ágyúk, tankok járnak az utcáin és mégis — békés város. Békés, mert békészerető emberek, szovjet emberek lakják.

Maga a téma bizonyos mértékig veszélyezteteti a regényszerűséget, hiszen egy egész városról, s azon túl az egész Szovjetunió létéről kell képet adni a könyvben.

A szerző ennek ellenére igazi regényt teremtett azzal, hogy a főszereplőket nemcsak a város védelméhez fűződő viszonyukban ábrázolja, hanem egymáshoz való kapcsolataikban is. Igaz, a regénynek sok a szereplője, s így nincs mód mindegyik alapos jellemzésére. A legfőbb szereplők azonban élően, érdekesen, sokoldalúan mutatkoznak meg. Különösen nagy szeretettel állítja elének a szerző a regényben szereplő fiatalokat.

Az egész könyvön, annak minden lapján végigvonul a győzelem biztos tudata. Ez lelkesíti emberfeletti erőfeszítésekre is a város védőit. Igen sok mulik rajtuk, s ők meg is teszik azt, amit a haza kíván. Ugyan akkor az is világos, hogy nem csupán rajtuk, de ők lelkesedésükön, szilárd hitükön mulik a győzelem, hanem mindenképp a zseniális vezetésen. Sztálin irányító ereje, magávalragadó biztonsága ott van mindenütt. Az erősítés a legjobbkor érkezik ebbe a városkába is. De ez a városka csak egy része a frontnak. A regény mégis érzékelteni tudja ezen az egy helyen is, hogy milyen zseniális haditerv készíti elő a döntő csapást végig az egész arcvonalon.

Érdekes, lenyűgöző, lelkesítő írás a »Békes város«. Izelítőt ad abból a hatalmas erőből, amely a mi számunkra is meghozta a szabadságot.

Kürti László

Liksztanov:

EGY KIS TENGERÉSZ KALANDJAI

Iffjúsági Könyvkiadó

Kronstadt... annyi dicső harc és győzelem színhelye, a szovjet tengerészek hősiességének egyik legnagyobb tanúja, a bátor matrózok iskolája a színhelye Liksztanov regényének. Itt él és nevelődik a nagy példaképek nyomán és nagyszerű tengerészek felügyelete alatt a hősi halált halt aknász tíz éves kislánya, Viktor Leszkov.

Vitya rakoncátlan, pajkos kislegény, minden csínyre tettekes, s ha kíváncsi valamire, nem fél a kockázattól, nekivág a felfedezésnek.

Egy nagy hadgyakorlat során így kerül hajóról hajóra, s barátkozik meg életrehalálra a kis Motyával, hajószakács barátja régen keresett kislával. Amíg Motyáról kiderül, hogy azonos Jona bácsi régen kutatót gyerekeivel, a két kislány sok csínytevésen és bátor kalandon, gyermeki életük sok nagy problémáján megy keresztül.

Vállalni a csínytevést és nem elfogadni a ki nem érdemelt dicsőséget, ezek azok a nagy próbák, amiből Motyának is és Viktor-nak is vizsgáznia kell. Nehéz a tízéveseknek a nagy tetteket végrehajtó felnőttek körében érdemeket szerezni, s ha végül mégis ketten, közösen elérik valami figyelemre-

méltót, nehéz osztolni a dicsőségben. A két kislány azonban szovjet emberek nevelik, s az ő környezetükben, az igazi emberiség légkörében ők nem viselkedhetnek méltatlanul.

A szovjet pedagógia nagyszerű diadaláról beszél ez a történet tiz-tizenkétéves olvasóinak. Azt példázza, hogy a bátorság és becsület felnőtt megtestesítői között a kis Motyák is bátrak és becsületesek lesznek. A *Honvédő Háború előtt jól megtanulták a haditengerészetet, a kópé gyerekekből állhatatos, fegyelmezett tengerészek lettek és méltó helyet foglaltak el Leningrád védőinek sorában»* — mondja előszavában és bizonyítja hogy mindegyik minden sorával gyerekeknek, de felnőtteknek is ebben a regényben Liksztanov.

Geréb Béláné

Männik:

SZIVEK PRÓBAJA

Uj Magyar Könyvkiadó

Eduard Männik eszt író könyve hat elbeszélést tartalmaz: mind a hat a nagy Honvédő Háború eseményeiből meríti tárgyát. Nyilván személyes élményeit dolgozta fel Männik e novellákban: hiszen a háborút ő maga is ott harcolta végig az eszt hazafiak sorában, a Szovjet Hadsereg oldalán.

Az első novella: egy eszt zászlóalj hősiess harca a német túlerővel szemben. A nehéz heizetben, veszedelemben, gyilkos harcban helyállni, méltónak mutatkozni a szovjet ember nevére: ez a szívek igazi próbája.

S az első novella után a második, harmadik: valamennyi erről szól. Männik boldog örömmel, büszkén hirdeti a novellákban: az eszt nép kiálta a nagy próbát, a Honvédő Háború nehéz és dicsőséges napjaiban méltónak bizonyult a Szovjetunióhoz, a szovjet népek nagy családjához.

Helytállásról, hazafiságról szólnak a novellák. Hőseik egyszerű eszt emberek, katonák és nem-katonák. A négy férfi, akik a Paljassar foknál mindhalálig védik a német betolakodók ellen az utolsó, menekültekkel megrakott, megkésített hajót; az Onnelaid hajó kapitánya és matrózai, akik aknázár közepette, német vadászgépek bombatüzében révbe juttatják a sokezer menekültet szállító tehergőzöst; annak az eszt századnak tagjai, akik a hatodik német támadást is visszaverik és megtizedelve, de nem hátrálva várják be a felmentő csapatokat, a neveli országút sofőrjei, akik éjjel-nappal, megállás nélkül, félig megvakultan szállítják a nagy támadás előkészítéséhez a hadianyagot; s a sebesültek is, akiknek életéért oly kétségbe-

esett harcot vív a kórház egész személyzete, a sebesültek, akik alig várják a gyógyulás pillanatát, hogy ismét harcba indulhassanak a gyűlölt ellenség, a fasizmus ellen: mind, mind kiállták a szívek próbáját.

Ez Männik legfőbb mondanivalója és a kölet legfőbb értéke: minden írás a szovjet ember magasrendű erkölcsét, önfeláldozó hazafiságát hirdeti.

Az író lelkesedése és az írások magas erkölcsi feledtetni tudja még a kivitelezés némely fogyatékoságát is: a bizonytalan szerkesztést, az ábrázolás elnagyoltságát.

Görög Livia

Szokolov-Nikitov:

ÉBREDŐ FÖLDEKEN

Művelt Nép Könyvkiadó

Beláthatatlan hómezőket, végtelen füves szteppéket, sűrű erdők ősi rengetegét, maláriás mocsár-vidékeket hódított meg az elmúlt 35 év alatt Lenin és Sztálin népe. A felhasználatlan területek felkutatásairól, meghódításáról és hasznosításáról beszél Szokolov-Nikitov lebilincselően érdekes könyve. A rendkívül gazdag tartalom ismeretése szinte lehetetlen, színes, eleven valóságban tárul az olvasó elé az első szovjet expedíciók hősi erőfeszítése, a »Georgij Szedov« és a »Malign« jégtörőhajók vállalkozása, az Északi Tengeri Út létrehozása. Költői szépségű leírásokból ismerjük meg a Fehér Partok, az Északi Föld és a Sarkvidék tájainak, lakóinak, állat- és növényvilágának jellegzetes vonásait.

A következő fejezet a csodálatos »Kék Tenger«, a Káspi-tenger vidékét mutatja be. Mesebeli tájakról, halásztelepek életéről, izgalmas, vakmerő vadászkalandokról, madarak költözéséről szólnak a történetek. A »Kék Tenger« vidékéről a Kaukázus csodálatos szépségű tájaira vezet az író, innen pedig ismét Északra, a lappföldre és a »hideg« tenger partvidékére.

»Meg kell jegyeznem — írja a szerző —, hogy nem vagyok a földrajzi tudományok szakembere. Egyszerűen csak elmondom élményeimet. Írok az emberekről, akikkel találkoztam és írok a nekem annyira drága természetéről. Ennek a természetnek ma már teljesen ura a szovjet ember, aki új, békés életet épít az ébredő földeken.«

Szokolov-Nikitov könyvének hőse a szovjet ember, aki a haladó szocialista tudomány fegyverével legázza a természet erőit, hogy céljának, terveinek szolgálatába állítsa.

Az író rendkívül közvetlen hangon, érdekes történetek keretében beszéli el megfigyeléseit, élményeit.

Az ifjúságnak, és a felnőtt olvasóknak egyaránt tanulságos és élvezetes olvasmánya lesz ez a mű, melynek — tartalmához méltó — gondos, szép fordítását Terényi István végezte.

Gergely Béláné

Spanov

AZ ELETÉRT

Ifjúsági Könyvkiadó.

Az ismert író ezúttal ifjúsági regénnyel lép az olvasók elé. Ebben a könyvében a szovjet repülők hősiességét ábrázolja, mégpedig a központi szereplő, Nyikolaj Gasztyello életének történetén keresztül bemutatva azt is: hogyan gyökerezik ez a hősiesség a szovjet életformában, hogyan fejlődött, mélyült egyre emberibbé a szovjet társadalom két és fél évtizedes fejlődésével párhuzamosan a Honvédő Háborúig és hogyan lett a győzelem erkölcsi alapja.

Gasztyello élete tipikus és mindvégig az egyéni törekvéseknek a nép érdekeivel való szerves összefonódottsága jellemzi. Gasztyello a Forradalom idején, mint serdülő fiú, gyárban dolgozik. Az intervenciók támadások elgondolkoztatják a háború igazságosságáról, céljairól. Választ a Vörös Hadsereg és a munkásság harcának mély összefüggésében talál: mindkettő a produktív, boldog életért folyik, a frontokon és a gyárakban egyaránt. A kapitalista környezettel szembeni állandó feszültség a szovjetországot haderejének fejlesztésére készíti. Gasztyello repülő lesz. Eszményképe Nyeszterov, az első háború pilótája, aki — löszere elfogyván — gépével rohanja le az ellenséget, de ő maga is hősi halált hal. Gasztyello központi problémája, életének lényege: a kötelességteljesítés, a hazafiság, a hősiesség értelmezése azonban megváltozik: felismeri, hogy a szovjet katona célja nem a halál, hanem a győzelem — a jövő életért. Ez a szovjet hősiesség magasabbrendűsége, erre utal a könyv címe is és ennek szellemében edzi, neveli magát Gasztyello, majd később beosztottjait is

A regény az »egészség« regénye, a józan, észszerű, emberies, tehát egészséges szovjet hazafiság regénye. Ha a feldolgozott anyaghoz viszonyítva kisterjedelmű könyvben nem sok hely jut is a mellékalakok ábrázolásának — ezek meglehetősen vázlatosak, helyenként sablonosak — Spanov nagy érdeme, hogy Gasztyello tiszta, minden egyénieskedéstől mentes, rokonszenves és hősi alakját hitelesen, érdekesítően tudja ábrázolni és fejlődését mindig, erőltettség nélkül össze tudja kapcsolni szovjet társadalom fejlődésével.

L. O.

Móricz Zsigmond:

RÓZSA SÁNDOR

Szépirodalmi Könyvkiadó

Régi ferve volt Móricz Zsigmondnak, hogy egyszer megírja a magyar jobbágyvilág regényét. Azt a történelmi korszakot akarta megeleveníteni, amikor a jobbágyi életforma már felbomlóban van, időszerrűtlenné válik s gazdasági és politikai erők egyként követelik a jobbágyfelszabadítást. E kor ábrázolásához azonban hőst keresett, lázadó hőst, aki kiltör türethetlenné vált jobbágyéletből és bosszút áll a nép szenvedéséért. Így jutott el Rózsa Sándor alakjához, aki a nép képzeletében úgy élt, mint igazságtevő és bosszúálló hős, a szegények pártfogója, a gazdag urak megsarcolója.

Erről a népi hősről írta nagy művét Móricz Zsigmond. Regényéről ezeket mondta: »Nem életrajzot írok, hanem mesét. Nem egy rablót akarok glorifikálni, hanem egy mesehőst. Nem a magánvagyon elleni bűnöket, de a népdalok gavallérját mutatom be. Különbösen is Rózsa Sándor valószínű szimbólum... Rózsa Sándort, »a nagy parasztot«, a nép a maga barátjának, sőt pártfogójának tekintette, s cimboráit a maga gyermekeinek. Meg is tett mindent a védelmükre, soha ki nem szolgáltatta őket a zsandároknak...«

Rózsa Sándor ebben a regényben valóban úgy kel életre, mint egykor a népdalokban. Az író a jobbágyvilág ábrázolásában megmutatja, mennyire kegyetlen, elviselhetetlen volt már a jobbágyok élete a múlt század első felében. A gyermekek éhesen és meztelenül járnak a falvakban, a jobbágyfiúkat erőszakkal viszik katonának idegen országba, idehaza dül az úri elnyomás, bent Szegeden pedig virágozik az úri panama. Móricz realizmusa a regény első részében (»Rózsa Sándor a lovát ugratja«) éri a művészetének csúcsát. Minden oldalról megmutatja a jobbágyéletet, s festőien elevenednek meg a régi falvak, az alföldi tájak, ahol Rózsa Sándorék minden csínytevése után egy-egy újabb népdal születik. Rózsa Sándorra gondolnak, mint megmentőjükre és védelmezőjükre a jobbágyok, az ő nevére emlékezik a Bécsbe hurcolt magyar jobbágy, Maradék Pál.

Ebbe a mély jobbágyvilágba alig-alig jut el valami hír a külvilágból, a pozsonyi diéta üléséről... Móricz szándékosan hagyta el a regényéből a reformkor ábrázolását. Így akarta megmutatni, hogy mekkora mélységes szakadék választotta el a népet még a nemesség jobbik részétől is.

Ez a hiányosság előnyére szolgál a regénynek, mely így zártabbá, tömörebbé válik: a magyar jobbágyvilág művészi, hiteles képévé. A zárt keretben az író annál elevebben tudja ábrázolni a nép forrongását, szabadságvágyát, mert Móriczot itt is — mint minden művében — a feltörő, az új erők érdeklik s így érzékelteti, hogy az elnyomás ellenére is mily elevenen él mépünkben az emberibb élet utáni vágy. Rózsa Sándor alakját is a népi képzelet nyomán min:azza hőssé.

A regény második része (»Rózsa Sándor összevönja a szemöldökét«) hangban és szerkezetben is egészen más. A jobbágyfelszabadítás kora megérkezett, de a szabadságot meg is kell védeni. Rózsa Sándor és csapata ott küzd az idegen betolakodók ellen. Rózsa Sándor az első vonalban harcol, de mindig ügyel arra, hogy puska lövése csak tisztet találjon el... A regény szerkezetileg nem olyan egységes, mint az első. Megírására nagyon kevés időt — egy hónapot — engedélyezett Móricznak a kiadó... Így inkább nagyszerű epizódok sorozata, ahol azonban főleg Kossuth alakja nem rajzolódik ki ha ározott élességgel s a maga történelmi nagyságában. Móricz a második részt éppen Kossuth töredékesen ábrázolt törénelmi szerepe miatt nem tekintette véglegesnek. At akarta dolgozni, már anyagot s gyűjtött hozzá. Halála miatt azonban erre nem kerülhetett sor, sem a tervezett harmadik rész (»Rózsa Sándor kinyitja a szemét«) megírására. A magyar jobbágyvilág regénye azonban — mert így nevezhetjük Móricz két nagy művét — kényszerű csonkaságában és hiányai ellenére is a magyar realizmus legnagyobb remekei közé tartozik.

A két kötet Móricz Zsigmond Össze-
gyűjtöt Műveinek sorozatában jelent meg
Hincz Gyula művészi rajzaival illusztrálva.

Kelemen János

Nagy István:

A LEGMAGASABB HŐFOKON

Szépirodalmi Könyvkiadó

Nagy Istvánt már a felszabadulás előtt megjelent regényei — »A szomszédtság nevében« és az »Ol'yának unokái« az élő magyar írók élvonalába állították. A felszabadulás után Nagy István töretlenül folytatta azt az utat, amelyen pályafutása kezdetekor elindult: a munkásszáty írójának nagyszerű útját. Cikkei tanulmányai és tavaly megjelent kisregénye a munkásság harcát, az új életért vívott küzdelmét ábrázolták igényesen, művészi hitellel.

Legújabb regénye, »A legmagasabb hőfokon«, azt bizonyítja, hogy Nagy István továbbra is ennek az egységes, igaz pro-

grammnak jegyében munkálkodik. A regény egy kolozsváni vasgyár izgalmas életörténetét meséli el az államosítást megelőző napoktól kezdve egészen addig, amíg a Román Munkáspárt egyéves terve megindul. Alig egy esztendő és milyen távlatok! Mi minden történt ilyen rövid idő alatt! A gyárat államosították, az új munkásigazgató szembetalálta magát a kezdeti nehézségekkel, az ellenség szervezkedett, szabolászakciókat követett el, a gyár egyik részlegével — a temperrel — baj volt, a főmérnök megsértődött és elhagyta a gyárat, a volt gyártulajdonos öngyilkos lett, a munkásosztály leleplezte az ellenségeit, felszökött a termelés... E néhány kiragadott esemény felsorolása elég ahhoz, hogy kimutassa: Nagy István szándéka nem egyszerű történet elmondása, hanem a történelmi kép egészének megfésése. Ennek megfelelően »A legmagasabb hőfokon« több mint negyven szereplője között megtalálhatók a társadalmi osztályok különböző jellegzetes típusai, lecsúszott grófok és zálogháztulajdonosok, fezőrök és csendőrtisztek, alamuszi és becsületes tisztviselők, a klerikális reakció képviselői és az értelmiségiek régi és új típusai. És munkások, sokféle, sokfajta egyénített munkás.

Nagy István regénye azonban nemcsak témaválasztásában bátor és kezdeményező. »A legmagasabb hőfokon« a tipikus szituációkat olyan érdekesen, a maguk egyedi voltában tudja megragadni, hogy az olvasóban fel sem merül az — ami nem egy új regényünk olvasásakor felvillan benne —, hogy: ezt már olvastam valahol. A történet — néhány apróbb részletet kivéve — végig pergő, érdekfeszítő olvasmány, nehéz letenni.

Meg kell azonban mondani, hogy Nagy István új regényében fellelhető ugyanaz a hiba is, amit kritikusi az »Egy év a harmincból« című kisregénye megjelenésekor jogosan bíráltak. A regény túl sokat markol és ha alakjai élthűek is, nem eléggé kidolgozottak. Ugyancsak csökkenti a regény értékét a tömondatokban patogó, gyakran szintelen, túlon-túl leegyszerűsített nyelv.

Gera György

Fehér Klára:

EZ AZ ORSZAG A MI ORSZAGUNK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Fehér Klára szeret utazni. O az egyik »legmozgókönyv« írónk. A »Szabad Nép« hajdani szemfüles riportere mai írásaiban is megőrizte, sőt, tovább fejlesztette írói kvalitásait és módszereit, amelyre az újságíróskodás alatt tett szert. A közelmúltban megjelent riport- és elbeszélés-gyűjteményének legszembeszökőbb

jellemzője az élet frissesége, elevensége, tarkasága. Ot-hat év írói-újságírói munkájának válogatott termését adja ez a kötet. Lakonikus rövidségű, nyolc-tíz soros karcolattól kezdve, elmélyült és alapos munkával felépített elbeszélésig minden helyet kapott ebben a könyvben, ami a felszabadult Magyarországi hétköznapjaiban és ünnepein megragadhatta egy fürge-figyelmű író pillantását és képzeletét. Irodalmi aprómunka — mondhatnánk a kötet legtöbb írására. De milyen jelentős ez az aprómunka! Az élet egy-egy nagyon jellemző villanását a fényképezőgép objektívjének kárlehetetlen következetességével ragadja meg s a kommunista író harcossá válásával vonja le a következtetéseket a dolgokból. Mosolykeltő derű, csipő ironia, maró gúny árad történeteiből, aszerint hogy kiről, miről ír.

A kötet anyagát néhány nagyobb gondolatkör fejezetekre osztja, ami egyben kis eltéréssel időrendi beosztást is jelent. 1947-ben születtek a két első fejezet írásai, jórészt riportok. A koalíciós Magyarország »közéle-ének« dzsungeljében vág-nak utat az igaz-látás számára ezek a pompás kis írások, amelyek, tömör szerkezetükkel, jól megint poénjükkal azt bizonyítják, hogy írójuk szorgalmasan tanulmányozta a világ legjobb szatíra- és mo-vel-íróit.

Rémhírterjesztést, nyilasmentést, szociáldemokrata választási »előkészületeket«, disszidálni készülőket leplez le Fehér Klára ezekben az írásaiban. A következő fejezetekben már a győztes munkáshatalom Magyarországanak életéről, győzelmeiről, hőseiről beszél. Kibontakozó új, szabad életünk legkisebb rezdüléseiben — mint cseppben a tengert — a biztató jövőt mutatja az író. Lehetően meghatódottság nélkül olvasni egyik-másik írást.

Még egy nagy pozitívuma van Fehér Klára könyvének: a közvetlen hang, egyszerű stílus, a dolgokban részt vevő ember meleg hangja.

Sz. A.

Hámos György:

HARCOK ÉS HARCOSOK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Az irodalmi riport új irodalmunknak egyik leghasznosabb műfaja, a leggyorsabban mozgósítható művészeti harcieszköz. Új életünk példának ajánlkozó hőstettei a munka frontján, egy-egy új ember, akit a szocializmus építésének feladatai emeltek ki a hétköznapokból — a jó irodalmi riportokon keresztül lépnek be azonnal az irodalomba és példájuk ereje azon melegeben érvényesülhet. Ez a tény adja meg Hámos György nemrég megjelent riportgyűjteményének jelentőségét.

Kik a szereplői a könyvben megjelent hosszabb-rövidebb írásoknak? A »Hubert és Sigmund«-gyár ötvenéves, Kossuth-díjjal kitüntetett magkésztető nője, »Miska«, a felszabadult Pálosszentkút könyvének ezermester gyerkőc-szovjetkatonája, akit a Grösz-banda gyilkos papja, Vezér Vizer megöletett, Poczner Józsi bácsi, lakatos, a Kossuth-híd építője, egy nagymagocsi tanyai párttitkár, aki vasszorgalommal a kislánya ábécés könyvéből hetek alatt megtanul írni-olvasni, hogy helyt tudjon állni posztján, Decsov Lajos kiváló-tanító Dömsödről, Vietnámot-járt megtért idegenlégiós magyar fiú, Pak-Csun Vol, 19 éves koreai mozdonyvezető, a »Koreai nép hőse«, vagy egy egész falu, Sárpilis lakói, a karcagi tanyavilág parasztjai, honvédségünk gyakorlatozó alakulatai. Röviden: dolgozó, szocializmust építő, békét akaró magyar népünk. Az író mély emberszeretete teszi meleggé ezeket az írásokat és munkájában át tudja plántálni olvasóiba is hazaszeretétét. »Miska« című elbeszélése — hőse az új magyar irodalom legismertebb alakjai közé került — annak idején nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Grösz-banda aljasságát gyűlölettel ítélje el a közvélemény.

Mintha egy felnőtteknek készült nagy képeskönyvben lapozgatnánk — Hámos riportjait olvasva — amely az új Magyarország egy-egy megváltozott táját, életének egy-egy jellegzetes problémáját festette meg az olvasónak. Am a könyv gyengéje is itt található. Ezek a képek olykor idillizáltak, a líraiság helyenként már-már bizarrá lesz, az író lelkeseése egyik-másik hősének egy-egy mondatában megbicsaklik egy cseppet. Az irodalmi riportokban sincs szükség arra, hogy a valóságot valami megszépítő lencserendszeren keresztül láttassuk az olvasóval.

Égésében véve Hámos György új könyve jó és hasznos munka, fiatal íróink is tanulhatnak belőle: így kell »országot látni«.

Sz. A.

EGYÉB IRODALOM

Zola:

IGAZSÁG

Szépirodalmi Könyvkiadó

»Egy egész népet kell tanítani, ha azt akarjuk, hogy végre megszűlessék az igazság számára. De kicsoda óriási munka ez...« Marc Froment-nak, egy fiatal tanítónak a szájából halljuk ezt a regényben, Zola utolsó nagy művében, amely új fordításban — Benedek Marcell munkája — most jelent meg. Marc az igazság harcosának — az osztálytársadalomban — ve-

szélyes feladatát vállalja. Aljas bűntényre kell fényt derítenie, lelkiismerete parancsára.

Maillebois francia kisvárosban egy beteges hajlamú szerzetes megfojt egy kisfiút. A kiérus — az áruló nyomokat eltüntetve — a gyerek nevelőapjára, Simonra tereli a gyanút. Simon zsidó és a vérvádat hangoztató papok nacionalista, antiszemita indulatok felkavarásával sötét, haladáseellenes céljaik elérésére törnek. Simont ártatlanul elítélik és a papoknak sokáig sikerül elleplezniük az igazságot. Könyvek, feldúlt otthonok, sárbaaposított életek maradnak vérlázítóan aljas eljárásuk nyomán, amíg Marc fáradozásai, harcai győzelemmel végződnek és Simont felmentik.

A nagy francia író, aki Rougon-Macquart c. regényciklusában a második császárság, más műveiben a harmadik köztársaság francia társadalmának viszásságait, belső rothadását ábrázolja, ebből a művéből elsősorban mint a Vatikánnak, a reakciós erők egyik főtámaszának leleplezőjét ismerjük meg. Regényének egyik vezető eszméje, hogy »csak a tudás öheti meg a hazug dogmákat, szétszórva azokat, akik belőlük élnek«. Ezért beszél annyit a regényben a nép felvilágosításáról, az egyházi oktatás veszélyeiről.

Zoláról már egyik első magyar ismertetője Ambrus Zoltán megírta, hogy »... benne az íróval tökéletesen eggyéforrott a cselekvés embere... szokatlan bátorsággal tárgyalta a kort leginkább izgató problémákat...«

Az »Igazság« háttérében a mult század végének egész európai közvéleményét izgalomban tartó Dreyfus-ügy áll, amelyben Zola egyénileg is bizonyságát adta bátorságának, kiállt a francia reakció sötét erőitől igazságtalanul vádolt Dreyfus kapitány mellett.

Az »Igazság« új kiadása jelentős eseménye könyvkiadásunknak. Ki kell emelnünk a regény végén közölt rövid, de tartalmas Zola-tanulmányt is, amely az igényes népszerűsítés jól megtalált hangján hozza közel a mai olvasóhoz Zola harcos életét, műveinek maradandó mondanivalóit.

Pók Lajos

Daszkalov:

AZ ÉN FÖLDEM

Szépirodalmi Könyvkiadó

Daszkalov, a hazánkban is járt bolgár író elbeszéléseiben a bolgár parasztság megváltozott életével, problémáival foglalkozik. Mitő *Az én földem* főhőse még a frontról irt lelvében meghagyja feleségének, hogy lépjen be szövetkezetbe. Hazatérve azonban rátör a talajtalanlás, kiemmizettség hamis érzése, önmagával vi-

vódik, a közösbbe adott földtől nem tud elszakadni, a szövetkezet tehenei között mindig fölleli a »saját« teheneit — egy- szóval szánja-bánja elhatározását. Amikor látja, hogy a dolgot visszacsínálni nem lehet, egyre jobban elkeseredik, családját is előldözi maga mellől, s végül — a nép, a szövetkezet ellenségeinek fölbújtására — visszalopja teheneit.

Mitót elforgják, de a szövetkezet vezetősége nem él a feljelentés jogával. Sőt, földjének egy részét is visszakapja. S a becsületes, de meglehetősen ember most összehasonlíthatja az egyéni és a szövetkezeti gazdálkodás eredményét. Rádöbben arra, hogy az utóbbi az ő számára, az egyes ember számára is felemelkedést jelent. Ott a helye. Amikor a szövetkezet vezetőségébe férközött kulákok és cinkosaik szabotázzsal igyekeznek megakadályozni a közös munkát, Mitó a közösség segítségére siet és leleplezi a bűnösöket.

Az én földem c. elbeszélés a mezőgazdaság szocialista átszervezésének kezdeti időszakát ábrázolja. Megmutatja, hogy a dolgozó parasztságnak milyen kemény, becsületes harcban kell leküzdenie magában a múlt oszlokvényét, hogy kikerülve az ellenesség hálóját, elindulhasson a ragyogó jövő felé vezető úton.

A kötet két kisebb elbeszélése a falujáró munkabrigádban csettő-botló, de végül magára talált bibliográfusról, valamint a begyűjtési ellenőr munkájáról szól. Daszkalov ebben az írásban más-más oldaláról mutatja be a bolgár falu arcát. Becsületes, bátor hangján rámutat erényre, hibára egyaránt. Kötete Bulgária irodalmának fejlődését bizonyítja és hozzájárul ahhoz, hogy olvasóink még jobban megismerjék a baráti népi demokráciák életét, kultúráját.

Rónaszegi Miklós

Homeros:

ILIAS

Devecseri Gábor fordítása

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Homerosi Himnuszok és az Odyseea fordítása után Devecseri Gábor az Ilias teljes fordításával is elkészült. E soroknak nem lehet feladata részleteiben méltatni a fordítás nagy munkáját, egybevetve azt közvetlen elődeivel, a Kemenes-Kemp József- és Csengery János-féle fordításokkal.

Devecseri eltérőleg több elődjétől — így például Baksay Sándor erősen magyarított Homérosától — az eredeti műhöz minden tekintetben legszorosabb hűség elvét követte a fordításánál is. Az Ilias vers-

mértéke a daktilus hexameter, a görög és latin nyelv mellett talán leginkább a magyarban érvényesül eredeti természetében. Erdősi Sylvester János első magyar hexameterétől kezdve gazdag és régi hagyománya van a magyar költészetben. Devecseri igyekezett a Vergiliushoz és Vörösmartyhoz kötött hexameterrel szemben egy görögöbbs és homeroszibb hexameterrel megformálni. Arra is sikerrel törekedett, hogy Homerosnak az eddigi fordítóktól csaknem teljesen elhanyagolt költői eszközeit, mint a betűrím, belső rím, összecsendülő sorvégek, a mondanivalót szolgáló és aláfestő hang- és szójátékok, a fordításban is érvényesüljenek.

A kötetet Trencsényi-Waldapfel Imre, kitűnő klasszika-filológusunk tanulmánya vezeti be, amely a homerosi kort és társadalmat, a homerosi kérdést a marxista-leninista irodalomtudomány módszertani eszközeivel világítja meg. A szerzőséget illetőleg ugyanarra az eredményre jut, mint egykor Péterfy Jenő, maig legfinomabb ízlésű görög irodalomtörténészünk. A két eposz szigorú szerkezete, egységes alagondolatot hordozó szabad felépítése a legszembetűnőbb bizonyítéka a szájhagyomány örökségét tudatosan alakító nagy alkotó jelenlétének. A homerosi humanizmusról megállapítja, hogy az nem valamely »örök emberi« tértől és időtől független elismerése, mint aminőt a polgári humanizmus és a vele összefüggő polgári ökortudomány keresett a klasszikus ókor kultúrájában. A homerosi humanizmus a költő korának konkrét társadalmi viszonyait tudatosítja: az alap, amelyet tükröz és erősít, az alakuló rabszolgatartó társadalom. A görög nép költői szájhagyománya alapján, a civilizáció küszöbén lép fel a homerosi költészet, amelyről oly szépen mondta Marx: »Miért ne volna az emberiség történelmi gyermekkorának, mint soha vissza nem térő fejlődési foknak, el nem múlt varázsa?« Devecseri Gábor új, teljes magyar Homerosa most ennek szépségével ajándékoz meg újra bennünket.

K. J.

Ma Feng-Hszi Zsung:

A LULIANGI HEGYÉKBEN

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Lülíangyi hegyek — Észak-Kínában emelkednek, kicsi falvak ülik körül őket. Egyike ezeknek: Kangcsiacsaj; itt játszódik a regény.

1937. július 7-én indul meg a cselekmény. Ezen a napon törtek be a japán császári csapatok Kínába. S 1945. augusztus 12-én fejeződik be, mikor megjön a híre: a Szovjetunió hadba lépésének hatására a japán hadsereg feltétel nélkül kapitulált.

Közben több mint 8 év telt el, a mérhetetlen szenvedések évei a kínai nép számára. De egyúttal a nagy öntudatra ébredés esztendei is.

Az ébresztők: a kínai kommunisták voltak, Mao Ce Tung fiai. Ők keltették fel az ellenállás lelkét az óriási ország apró falvainak népében, elsősorban a szegényparasztookban, a japánokkal szemben.

Kangosiacsaihoz hasonló falu sokezer van Kínában. De ebben a regényben ép az a szép, hogy néhány száz ember életén és harcán át izelítőt ad az egész nép fejlődéséből. A parasztek eleinte azt hitték: a japánok elől csak bújni, menekülni lehet. vagy viselni a rájuk rótt rettenetes terheket. De a párt megtanította őket a rablókkal és gyilkosokkal el is tudnak bántni, ha összefognak. »A tigris akkor erős, ha farkába verődik, a nép akkor, ha egységbe tömörül«.

Két szomszéd falu fiataljaival együtt megszervezik a népi önkéntesek helyi osztagait. Szinte fegyvertelenek. De kitanulják az aknarakás fortélyait, majd puskákat, végül gépfegyvert, sőt ágyút is szerznek az ellenségtől. S mikor hosszú-hosszú védekezés után eljön a támadás ideje: a saját hadi eszközeikkel semmisítik meg a maradék japánokat.

Ez azonban még »csak« történelem. A szereplők fordulatos sorsán, tettein át válik belőle regény. Óvatos jobbmódú parasztokkal, gyámoltalan szegényekkel ismerkedünk meg. De látjuk, hogyan támadnak mégis vezetők, akik a minden hájjal megkent bíró, a fortélyos földesúr és a löbbi áruló ellenére harcbaviszik őket. Pedig még az önkéntesek parancsnokának felesége is olyan rettentően elmaradt, hogy rá tudják venni: mérgezze meg a saját urát. S utóbb mégis ebből az asszonyból lesz a legügyesebb aknarakó. Vagy egy másik sors: a földesúr sokáig félrevezeti cselédjét, aki halálos csapdába csalja önkéntes társait, de mikor mindent beváll és megbocsátanak neki — egyike lesz a hősöknek.

Kár, hogy a könyv elején nincsenek felsorolva a szereplők, mint ez jól bevált más magyarul megjelent kínai regényeknél. A sok szokatlan név közt nem könnyű eligazodni.

Varga Domokos

B. Silová:

PAPIRFIGURA

Iffjúsági Könyvtiadó

A kapitalista világ »irodalmi életének« jellegzetes terméke a ponyvaregény. A füzetes regényektől a vastag kötetekig könyvek százezrei terjesztik a meghamisított valóság áleszméit, olcsó izgalmaikat az em-

bertelen nyomorral, nehéz gondokkal küzdő dolgozók »vigasztalására«, forradalmi érzéseik leszerelésére. E regények »gyártói« természetesen »mélto« megbecsülésben és honoráriumban részesülnek az unalkodó osztályok részéről.

Úgyes, meglepő írói fogással leplezi le Silová »Papirfigura« című szatirikus regénye a ponyvairodalom káros, lélekromboló hatását s közben megismerjük a ponyva keletkezésének üzleti vonatkozásait is.

Szladká asszonnyal, a cseh leány-ponyva koronázatlan királynőjével történik meg az az irodalomtörténetben példátlan esemény, hogy mikor a tündérszép újságáruslányról, Dájáról szóló új »műven« dolgozik, a semmiből kiagyalt, szentimentális történet papírelkü hősnője életre kel, testet ölt. S míg a regény eseményeinek számai bonyolódnak, az »irodalmi gyermek« is indul a való élet útján, melyet a Szladká asszony könyve szabott meg neki. Újságárus lesz. A regénybeli Dája szenvedésekkel teli, nehéz hónapok után elnyeri erényének, és szépségének méltó jutalmát: beleszeret egy gazdag gyáros. Hogy a társadalmi küönbség okozta nehézség is elsimuljon, felfedezik ragvogó színésznői tehetségét és a kis újságáruslány csakhamar a gondtalan, boldog házasság révébe jut.

Hogyan hazudtolja meg azonban a valóság ezt a hazug, légbőlkapott történetet?

Az életre kelt papírszívú Dája sorsa igen keserves. Az élet nem engedelmeskedik az írónő fantáziájának. Késik a gazdag vőlegény és késik a ragvogó színésznői karrier is. Súlyos gondok kínozzák szegény Dáját. Az írónő által reáruházott tulajdonságok — fényűzés utáni vágy, munkától való menekülés, az életről alkotott hamis fogalmak — a legostobább helyzetekbe viszik. Végül is a boldondokházába kerül. Felláztatja a bolondokat és a város összes vénkisasszonyait s az ebből adódó bonyodalomba még a rendőrönök is beleesnek. Csak Szladká asszonyt nem éri semmi baj.

A könyv tele van neveltető, a fantasztikumig kitézített fordulatokkal. De mégis szorongást érez az olvasó, miközben a mulatságos jelenetek nevetésre készítetik. Az írónő aggodalma ott lappang a humoros sorok mögött és az ember hathatósan érzi azt a veszedelmet, amit a ponyvaregény jelent a tájékozatlan fiatal lelkek számára.

Nem a mi világunkról szól ez a könyv. De hozzánk is beszél. A világ egyrészen még pusztít a ponyvairodalom fertője és náunk sem jutott el mindenki az értékes, szép könyvekhez. Silová regénye jó fegyverünk a ponyvaelleni harcban.

F. K.

Jól dolgozó könyvtárosnők

CSÁSZAR IRÉN *kőröstarcsai népkönyvtáros*

Két reálgimnáziumot végzett, de szüleinek nehéz anyagi körülményei miatt nem folytathatta iskoláit. A kőröstarcsai földműveléstudományi segédkönyvelője, s mint lelkész **DISZ-tag** a népkönyvtár vezetője lett. Orosházán egyhetes könyvtáros iskolát végzett. Könyvtárosi működésével máris sikerült elérnie, hogy a kőröstarcsai dolgozók megszeressék mind a magyar, mind a szovjet szépirodalmat.

JAKOBI EDIT *szigetvári járási könyvtáros*

Nagy utat kellett bejárnia, míg megtalálta hivatását: a könyvtárosi pályát. Apja munkás, napszámos, édesanyja cseléd volt, mindössze hat élemt évét végezhette. Eleinte konyhahelyként dolgozott a siklósi napközi otthonban, majd ugyanott vezető lett. Ezután mint a helyi könyvesbolt elárúsítója kereste kenyerét, de már korábban elvégezte a hathetes könyvtárosi iskolát. Így került a könyvtárosi pályára, elvégezte az öthónapos könyvtáros iskolát Budapesten, majd 1951. szeptemberében beiratkozott a Pedagógiai Főiskola könyvtáros tanszakára. A járási könyvtárat példásan vezeti.

ROSTAS LÁSZLÓNÉ *nagybajomi népkönyvtáros*

Cukorkészítősegéd gyermeke, aki hányatott munkásifjúságon át, mint szorgalmas olvasó jutott el a könyvtárosi pályára. Alig kezdett a munkájához, máris tágas könyvtárhelyiséget szerzett a népkönyvtárnak, majd a tanács segítségével gondoskodott fűtésről, világításról. Jó munkájával megtízszerezte a két év előtti olvasólétszámot, a december havi könyvtári forgalom 543 kötet volt. A Könyvtáros Konferencián is figyelemreméltóan szerepelt. Beszámolt népkönyvtárosi tevékenységének eredményeiről, de elmondta terveit is és bátran, határozottan bírálta a mezőgazdasági szakkönyvek hiányosságait. Felszólalásában a falusi olvasók kívánságait közvetítette a magyar írókhoz.

RATTAY ÉVA *békéscsaba-erzsébettelepi könyvtáros aktivista*

Az ifjú könyvtárosnő érdeklődést keltett felszólalásával a Könyvtáros Konferencián, elmondva, hogy miként szervezte meg a könyvtár üzemi környezetének ifjúsági olvasókörét. Rattay Éva még tanul, könyvtárosi munkája mellett a gimnázium harmadik osztályának magántanulója. Érettségi után a könyvtáros főiskolán fejleszti majd gyakorlati úton szerzett szakmai képzettségét.

JAKSA JÓZSEFNÉ *kiskunfélegyházi járási könyvtáros*

Szegény tanítócsalád gyermeke. Felső kereskedelmi iskolai tanulmányait nem tudta befejezni, mert szülei elhaltak. Férjhezmenetele után eleinte textilgyári munkásnő volt és aztán mint ötgyermekes anya, dohányüzemben dolgozott. A felszabadulás megnyitotta számára az előrehaladás útját, előbb a bölcsőde gondnoknője, majd könyvtáros lett. Lelkesedéssel népszerűsíti a könyveket, mindent felhasznál arra, hogy gyarapítsa könyvtára olvasóinak számát. Búgózkodásának eredménye, hogy a könyvtárnak a múlt év végén 3178 olvasója volt.

H í r e k

A **műszaki könyvtármunka megjavítása** érdekében az üzemi (vállalati, intézeti) műszaki könyvtárak között indult verseny **első szakasza** december végén zárult. Az eredmény kihirdetést február 4-én tartották meg az MTE SZ, az Országos Műszaki Könyvtár és az Állami Könyvterjesztő Vállalat vezetésével.

Az **Országos Műszaki Könyvtár** látogatóinak száma 1952-ben 66 ezer volt, 13 ezerrel több, mint az előző évben. Feltűnő, hogy a **olvasók száma** csupán 6,5%. A könyvtár állománya 13.400 kötettel gazdagodott. A bibliográfiai tevékenység 25.180 adatot szolgáltatott és a fordítási osztály 1091 orosznyelvű szakcikket ültetett át magyar nyelvre.

Az **Állami Könyvterjesztő Vállalat** január végén tartotta első könyvismertető megbeszélését az üzemi könyvtárosok számára. Ez alkalommal mutatta be a Könyvtárellátó osztály a könyvtári, különlegesen erős kötésben készült könyvek első példányait is.

Miskolc-on **Ifjúsági könyvértekezlet** volt, amelyen 600-an vettek részt. A **hozzászólók** kevesleték a megjelenő ifjúsági könyvek számát.

A **Szovjet Könyv Háza** január 13-tól 15-ig Gorkij-fasori székházában folyóirat kiállítás rendezett a Magyarországra járó szovjet politikai, tudományos, műszaki, mezőgazdasági és más tárgyú folyóiratokból

A **budapesti Műszaki Egyetem** központi könyvtárának múlt évi könyvforgalma azt bizonyítja, hogy ma már százazrek olvasják a szakkönyveket. E könyvtár 1952-ben 173.383 olvasó, illetve kölcsönző látogatta. A kiadott kötetek száma meghaladta a 120 ezret.

Tatabányán, a **Megyei Könyvtárban** 16 ezer kötet könyv van, az **állandó olvasók száma** decemberben elérte a háromzretet, holott májusban még csak 1395 állandó olvasó látogatta a könyvtárat. Bárdos László könyvtáros szerint ezt az eredményt könyvértekezletek, könyvkiállítások és a Bányászrádióban hetenként tartott Megyei Könyvtárfelőrával sikerült elérni.

A **Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtár** alig néhány hónapja alakult meg és az olvasók száma máris 1400-ról 2100-ra növekedett. A könyvtár eddig két kiállítás rendezett, az egyiket Sztálin elvtárs műveiből, a másikat pedig **»A klerikális reakció a béke ellensége«** címmel.

Budapest IX. kerületének legnagyobb könyvtára január 10-én nyílt meg a Boráros-tér és Lónyai-utca sarkán. A 400 ezer forintos befektetéssel készült könyvtár állománya 9000 kötet ifjúsági, szépirodalmi, szakmai és tudományos mű. A könyvtárnak külön ifjúsági olvasóterme is van.

Lengyelországban az elmúlt évben több, mint 27.100 könyvtár és fiókkönyvtár működött. A könyvtárak könyvállománya 1952-ben 3.300.000 kötettel gazdagodott és most 16.600.000 kötetből áll. Az olvasók száma ugyanakkor meghaladta a 2,252.000-et.

Műszaki könyvkiállításokat rendezett az OMK januárban a Chinoin-gyárban, a Kőbányai Zománárcugyárban, az Elelmezési-Technikumban és a Gépipari Technikumban.

A **takarékosságról** készült bibliográfiát a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár együttműködve az Országos Műszaki Könyvtárral.

A **Népművelési Minisztérium újpesti könyvtárosiskolájának** éthónapos tanfolyama január 29-én író-könyvtáros találkozót rendezett. Az írók közül Veres Péter, Szabó Pál, Zelk Zoltán, Devecseri Gábor és Orkény István vettek részt a találkozón. A tanfolyam hallgatói az értekezleten felvetették a könyvtáros és az író, valamint a könyvtáros és az olvasó kapcsolatának kérdéseit és a felszólalók hangoztatták e kapcsolatok fontosságát. Veres Péter és Devecseri Gábor szerint a könyvtárosok feladata az új magyar irodalom népszerűsítése.

A **»Guruló könyvesbolt«** 1952-ben majdnem 300 községet és tanfolyamot látogatott meg. Mindenütt rendezett könyvkiállítás és könyvismertető estet.

A **Természettudományos Ismeretterjesztő Könyvhét** alkalmából készült kimutatás szerint a felszabadulás óta örvendően növekszik a természettudományos könyvek népszerűsége. A **Természettudományos Kiskönyvtárnak** 100 füzetet jelent meg, az **»Ember és világ«** sorozatban 17 természettudományos mű látott napvilágot. A **Művelt Nép** két és fél év alatt 94 természettudományos és ismeretterjesztő munkát adott ki.

A **szovjet műszaki könyvek újításokra** ösztönzik dolgozóinkat. **Sziebler Károly** technikus, a Vaskohászati Kemenceépítő Vállalatnál olyan újítást dolgozott ki, amely a sztálinvárosi nagyközhé építésénél évente több, mint 200 ezer forint megtakarítást eredményez. **Németh János**, az Egyesült Izzó üzemi gépszerelede revizora ugyancsak szovjet műszaki könyv segítségével olyan újítást dolgozott ki, amelynek eredményeképpen már eddig 15–20-szoros élettartamot sikerült elérni a forgácsoló szerszámoknál.

A KÖNYVTÁROS

Megjelent 8000 példányban

A **Népművelési Minisztérium** lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jemő Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkladó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9–11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlethelyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk száma: 47.087 — Egyes szám ára: 2.— Ft — Előfizetés negyedévre: 6.— Ft

Jól dolgozó könyvtárosnők

GODÓ FERENCNÉ, az egri Megyei Könyvtár vezetője tanítóból lett könyvtárosnő. Budapesten hathetes, Szentendrén héthónapos könyvtárosképző iskolát végzett. Előbb a Heves megyei tanács körzeti könyvtárát vezette és a könyvtár két és fél éves munkája során 132 népkönyvtárát szervezett. Jelenleg a budapesti Pedagógiai Főiskola könyvtárosszakának levelező hallgatója. A Népművelési Minisztérium jó munkájáért könyvjutalommal tüntette ki.

NAGY ATTILANÉ, a sátoraljaújhelyi Járási Könyvtár vezetője munkáscsaládból származik. Négy középiskolát, gyors- és gépiró tanfolyamot végzett, majd mint hivatalnok működött 1948-tól 1949-ig a szikszói Szabadművelési Felügyelőség ügyvezetője volt és jó munkájának elismerésül a Népművelési Minisztérium könyvjutalomban részesítette. Lelkesen részt vett a társadalmi és pártmunkában. Jelenleg a Pedagógiai Főiskola előkészítőjének levelező hallgatója.

FÜSTI JOLÁN széphalmi népkönyvtárost, a szegényparaszti családból származó lelkes fiatal leányt, könyvszeretele vitte a könyvtárosi pályára. Már az első két hétben 24 olvasóval gyarapította a látogatók számát. Lelkesedésében nem válogat a munkában, még a könyvtár kályháját is ő maga javította meg, hogy meleg tiszta helyiség várja az olvasókat. Gyakran látogatja a tanulókat és a szülőket.

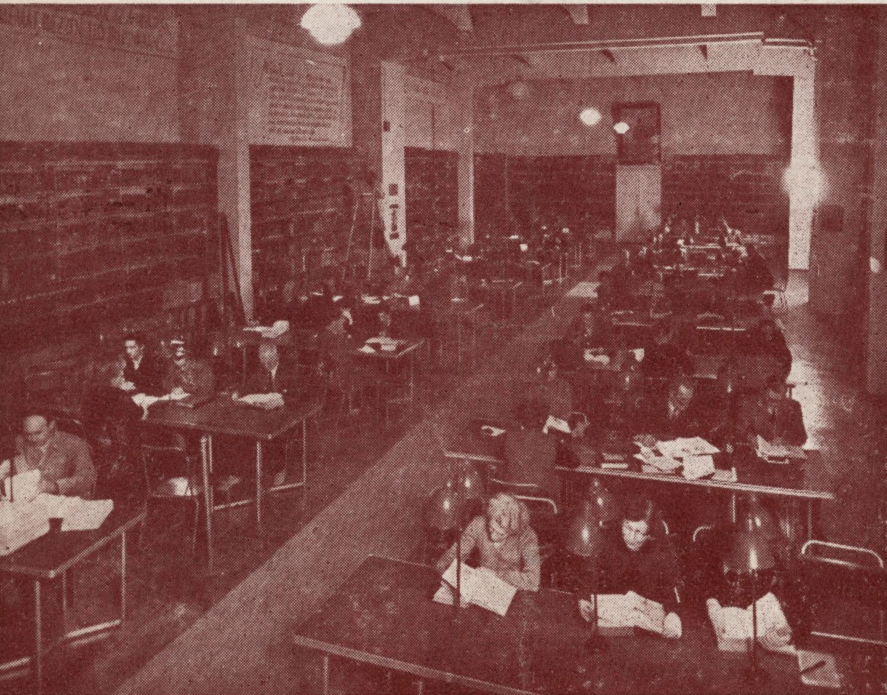

MELLÁR MARIA békéssámsóni népkönyvtáros szegény földműves családból származott, és csak hat elemi iskolát végezhetett. Eleinte a DISZ-ben dolgozott, aztán elvégezte a hatnapos könyvtáros tanfolyamot és azóta mozgékonyágával, lelkesedésével segíti megnövelni a könyvtár forgalmát. Könyvkiállítással 30 új olvasót szerzett. Közreműködött a tanyakörzeiben egy százkötetes fiókkönyvtár megszervezésében.

BUGÁR ROZÁLIA tevékeny és lelkes népkönyvtáros, figyelmesen hallgatta a Könyvtáros Konferencia felszólalásait, hogy az elhangzott tapasztalatokból okuljon. Hazatérve rögtön hasznosította is a hallottakat; maga vitte el a könyveket azokhoz, akik nem látogathatták a nem központi fekvésű könyvtárát és az iskolás fiatalokkal is küld könyveket a távolabb lakó olvasók számára.

A KÖNYVTÁROS

*Az Országos
Műszaki Könyvtár
olvasóterme*

*Az Országos
Műszaki Könyvtár
folyóirat-olvasóterme*

